

Predkladacia správa

Dňa 6. októbra 2026 si pripomenieme Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie a 82. výročie Karpatsko-duklianskej operácie, ktorou sa začalo priame oslobodzovanie Československa. Karpatsko-duklianska operácia, ktorá bola útočnou operáciou vojsk 38. armády 1. ukrajinského frontu a časti síl 1. gardovej armády 4. ukrajinského frontu, bola jednou z najťažších na našom území a vyžiadala si veľké obete.

Operácia sa uskutočnila od 8. 9. do 28. 10. 1944 ako súčasť Východokarpatskej operácie. Hlavný úder viedli vojská 38. armády v smere Krosno – Dukla – Prešov. Na jej ľavé krídlo nadväzovali zväzky pravého krídla 1. gardovej armády, útočiace z priestoru Sanok v smere Zagorz – Medzilaborce. Operáciu letecky podporovala sovietska 2. letecká armáda. Zámerom tejto operácie bolo rozbitie protistojacich síl nemeckej skupiny armád „Severná Ukrajina“ (od 23. 9. 1944 skupiny armád „A“) v predhorí Karpát a rýchly prechod karpatskými hrebeňmi na Slovensko s cieľom poskytnúť pomoc Slovenskému národnému povstaniu. Podmienkou pre splnenie tejto mimoriadne ťažkej úlohy bol moment prekvapenia a vysoké tempo útoku. Rýchly prielom opevneného karpatského masívu mal byť uľahčený ústretovým úderom dvoch slovenských divízií Východoslovenskej armády smerujúcim do tyla nemeckých vojsk a aktívnou činnosťou partizánov, ktoré mali značne obmedziť presun nepriateľských síl a prostriedkov k pásu prielomu. Tieto náročné úlohy sa nepodarilo uskutočniť. Obe slovenské divízie patriace do zostavy Východoslovenskej armády boli ešte pred začiatkom útočnej operácie Nemcami odzbrojené a internované či zajaté. Sily nepriateľa v pásme útoku sovietskych a československých vojsk rýchlo narastali v dôsledku presunu viacerých zväzkov a útvarov z iných úsekov frontu a zo Slovenska. Už v dňoch od 8. 9. – 13. 9. 1944 sa zo Slovenska presunulo do priestoru 38. armády až 12 500 nemeckých vojakov, čo sa bezprostredne prejavilo stabilizovaním východnej časti povstaleckého frontu. Útok vojsk sovietskej 38. armády sa postupne menil na zdĺhavé a vyčerpávajúce boje o ovládnutie priečných horských hrebeňov a priesmykov. Hranice Slovenska dosiahli 20. septembra ako prvé jednotky pravého krídla sovietskej 1. gardovej armády a na druhý deň oslobodili prvú slovenskú obec Kalinov. V pásme 38. armády 6. októbra 1944 prešli definitívne na územie Slovenska aj jednotky 1. čs. armádneho zboru. Po preniknutí do priestoru južne od priesmyku bol však ich postup zastavený.

Môžeme byť právom hrdí na to, že na tejto historickej udalosti dôstojne participovali aj Slováci. V čase začatia operácie sa v rámci zboru hlásilo k slovenskej národnosti 3 326 osôb. Tento počet vzrástol v priebehu jedného mesiaca na 4 601 vojakov. Navyše Slováci tvorili väčšinu personálu elitnej jednotky zboru – 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády, ktorá po bojoch v Karpatoch bola ešte počas operácie letecky presunutá na povstalecké územie. Ťažké frontové boje, ktoré trvali do konca októbra, odčerpávali značné sily a prostriedky nepriateľa, ktoré nemohol účinne nasadiť nielen na iných úsekoch sovietsko-nemeckého frontu, ale ani proti povstalcom nachádzajúcim sa na území stredného Slovenska. O tom, že víťazstvo sa nerodilo ľahko, vypovedajú straty na oboch stranách frontu: sovietska 38. armáda stratila 13 264 padlých, zomrelých a nezvestných, a 48 750 mala ranených a chorých. 1. čs. armádny zbor mal 1 630 padlých, zomretých a nezvestných a 4 069 ranených. Nepriateľské straty sa odhadovali až na 52 000 padlých a ranených.

V tejto súvislosti predkladá Ministerstvo obrany Slovenskej republiky na rokovanie vlády Slovenskej republiky Návrh na organizačné zabezpečenie osláv 82. výročia Karpatsko-duklianskej operácie (ďalej len „materiál“). Materiál predkladá ako iniciatívny, s cieľom organizačne zabezpečiť dôstojný priebeh osláv.

Hlavným organizátorom osláv bude na základe predkladaného materiálu Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, spoluorganizátori budú Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky.

Oslavy sa budú konať 3. októbra 2026 v areáli Pamätníka 1. čs. armádneho zboru s vojnovým cintorínom na Dukle a v areáli Vojenského historického múzea vo Svidníku.

Cieľom materiálu je organizačné zabezpečenie osláv 82. výročia Karpatsko-duklianskej operácie, ktoré zahŕňa organizačné a zdravotnícke zabezpečenie a bezpečnostné opatrenia. Materiál nebol predmetom medzirezortného pripomienkového konania.